

Zorgtaken van het rijk naar gemeenten

De WMO en sport hebben elkaar **steeds meer te bieden**

DOOR HANS VAN EGDOM

Dit jaar zijn een aantal belangrijke taken overgeheveld van het Rijk naar gemeenten. Daarbij gaat het om de Participatiewet, de verbreding van de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO) en veranderingen in de jeugdzorg. In deze editie van *Sport Bestuur en Management* het laatste deel van het drieluik over de betekenis van deze overheveling van taken voor sportverenigingen. In dit artikel kijken we naar de WMO, oftewel de Wet Maatschappelijke Ondersteuning.

De WMO is voor de sport niet onbekend. Al vanaf 2007 zorgt de WMO er via de zogenaamde prestatievelden voor dat zoveel mogelijk inwoners van een gemeente betrokken zijn in de maatschappij. Meedoen en erbij blijven is het devies. Vanaf dit jaar kent de WMO geen prestatievelden meer, maar thema's, die grotendeels overeenkomen met de negen prestatievelden, namelijk:

- Het bieden van opvang (maatschappelijke opvang, vrouwenopvang, beschermd wonen en verslavingszorg vallen hieronder);
- Het bevorderen van sociale samenhang, de mantelzorg, het vrijwilligerswerk en de veiligheid en leefbaarheid in de gemeente en daarnaast het voorkomen en bestrijden van huiselijk geweld;
- Het ondersteunen van de participatie en zelfredzaamheid van personen met een beperking of met chronische, psychi-

sche of psychosociale problemen, indien mogelijk in de eigen leefomgeving.

Sport kan bij de invulling van deze thema's een belangrijke rol spelen. Dit geldt vooral voor de laatste twee punten. Sport levert als geen ander een bijdrage aan de sociale samenhang, het vrijwilligerswerk en de leefbaarheid in de gemeente. Ook heeft de sport veel ervaring in het ondersteunen van de participatie en zelfredzaamheid van personen met een beperking. In verschillende publicaties zijn de afgelopen jaren goede voorbeelden gepresenteerd, waar de sport een goede bijdrage levert aan de doelstellingen van de WMO.

In de vorige artikelen over de transitie zagen we al dat sport een bijdrage levert aan gedragsveranderingen bij moeilijk opvoedbare kinderen. Anders gezegd, de WMO en sport hebben elkaar steeds meer

te bieden. Lokale samenwerking gaat deze relatie nog meer versterken, zo is de verwachting. Samenwerking is immers het meest gebruikte begrip bij de lokale transities en tegelijkertijd de grootste uitdaging. In dit artikel kijken we naar verschillende vormen van samenwerking met sport en WMO in de hoofdrol.

Brede samenwerking: Sportlandgoed de Haamen

Sportlandgoed de Haamen in de gemeente Beek heeft een bijzondere functie binnen Sportzone Limburg. Naast de mogelijkheden voor de reguliere sporters en recreanten gaat hier speciale aandacht uit naar ouderen, mensen met een chronische ziekte en mensen met een beperking. Zij krijgen in Beek een voorzieningenaanbod dat nergens anders in de regio voorhanden is. Recreatief bewegen, sporten in competitieverband, bewegen voor ouderen of (top)sport voor mensen met een beperking: dat kan hier allemaal. Aangepaste accommodaties en hulpmiddelen (zoals sportrolstoelen), een breed beweegaanbod en professionele begeleiding zijn volledig geïntegreerd in het totale aanbod op het sportlandgoed. In De Haamen krijgt ook talentontwikkeling voor aangepast sporten een plek. Dit alles wordt aangeboden door een bijzondere samenwerking van onder meer sportverenigingen, gehandicaptenorganisaties en de zorg.

Vanwege (nieuwe) gemeentelijke taken in het kader van de Wmo en de jeugdzorg ligt er een uitdaging om met minder financiële middelen toch te zorgen voor voldoende sociale participatie, zelfredzaamheid en bevordering van gezondheid en welzijn. Sportlandgoed De Haamen speelt hierop in door een innovatief aanbod rondom het thema bewegen en sporten te realiseren. Daarbij is de insteek om sport- en beweeg-

Sportdorp IJsselmonde..

mogelijkheden voor alle mensen zo dicht mogelijk in de eigen sociale omgeving te organiseren.

Samenwerking School en Sportvereniging: Special Heroes

Special Heroes laat kinderen met een beperking ervaren hoe leuk sporten en bewegen kan zijn. Het is een sportstimuleringsprogramma voor leerlingen in het speciaal en voortgezet speciaal onderwijs in de leeftijd van 6 t/m 19 jaar. Ook voor hen wordt het sporten met anderen gewoon, dat maakt het heel bijzonder.

Special Heroes is erop gericht om leerlingen in het speciaal onderwijs zelf te laten ervaren hoe leuk sporten en bewegen is. In het programma staan de leerlingen centraal. Afhankelijk van hun wensen worden sport- en beweegactiviteiten aangeboden. Van voetbal tot hockey, van atletiek tot korfbal, van dansen tot boogschieten. De kennis- en ervaringsprogramma's starten altijd binnen de school. Hierbij wordt nauw samenge-

werkt met sportverenigingen en andere sportaanbieders in de buurt van de school én van de woonplaats van de leerlingen. Via de school worden ook ouders betrokken bij de sportkeuze. Zo ontstaan er voor de leerlingen mogelijkheden om in hun vrije tijd bij een sportvereniging te gaan sporten en bewegen. Net zoals hun broers en zussen. De sportvereniging of andere sportaanbieder vervult een belangrijke rol in het hele traject. Niet alleen om de leerlingen te enthousiasmeren, maar ook om ze blijvend deel te laten nemen aan sportactiviteiten. Dit betekent dat zij binnen de vereniging structureel speciale sportactiviteiten kunnen aanbieden. De kinderen en jongeren worden lid van de sportvereniging en kunnen blijvend deelnemen aan een sport die zij leuk vinden.

Samenwerking sportaanbieders: Sportdorp

Een Sportdorp is een samenwerkingsverband van sportverenigingen en andere lokale partijen in een wijk of dorpskern met

De uitdaging:
met minder
financiële
middelen zorgen
voor voldoende
sociale
participatie

Het benutten van de maatschappelijke waarde van sport veronderstelt dat de sport zich ook maatschappelijk en open opstelt

als doel zoveel mogelijk inwoners vanuit hun eigen behoefte meer en vaker te laten sporten. Dit in een bereikbare en geschikte omgeving en tegen een betaalbare prijs. Het sportaanbod wordt vernieuwd, sportactiviteiten of -modules worden aangeboden, drempels voor lidmaatschap worden weggenomen en men kan flexibel sporten. Inwoners raken verbonden en betrokken bij Sportdorp door middel van een gratis lidmaatschap. De samenwerking tussen verenigingen maakt het besturen van een vereniging makkelijker, er zijn meer vrijwilligers actief en het kader speelt efficiënter in op de vraag van inwoners. De vereniging wordt daarmee een plek voor jong en oud en voor mensen die ongebon-

Stappenplan

voor de verbinding sportvereniging en WMO

1. Bepaal in je eigen vereniging op welke wijze je kan en wil inspelen op de WMO inclusief financiële consequenties

Wil je hierop inspelen vanuit de maatschappelijke verantwoordelijkheid die de vereniging heeft, wil je iets betekenen voor gehandicapten en/of denk je een bijdrage te kunnen leveren aan de leefbaarheid in het dorp? Kijk ook goed of het bij het karakter van de vereniging past en of de noodzakelijke tijds- (en geld-) investering daadwerkelijk op te brengen is.

2. Neem contact op met de gemeente om je ideeën te delen en te kijken op welke wijze dit aansluit bij de aanpak van de gemeente

Ga allereerst langs bij de ambtenaar sport om te onderzoeken wat de mogelijkheden zijn binnen de gemeente. Ook de wethouder sport kan een goede ingang zijn. Wellicht kan de ambtenaar of wethouder sport zelf hier een rol in spelen, maar ook kan hij je direct in contact brengen met de ambtenaar of wethouder die gaat over de WMO. De gemeentelijke welzijnsinstelling kan ook een interessant aanspreekpunt zijn.

3. Denk eens na over de open club

Ga binnen de vereniging eens de dialoog aan over de open club. Een open club kenmerkt zich door een open houding bij de kartrekkers en betrokkenen bij de club. Een dergelijke club is een ontmoetingsplek waarbij eigen leden, andere regelmatige bezoekers van de club en de buurtbewoners worden genodigd om te sporten en om betrokken zijn. Een open club denkt vraag- en buurtgericht en gaat steeds opnieuw na wat de behoeften zijn en speelt daarop in. De club gaat (mogelijk in samenwerking met andere sportclubs en partijen uit andere sectoren) gericht aan de slag om activiteiten aan te bieden, die haar hoofdactiviteit versterken. Dit alles leidt tot ledenbinding, -behoud en/of -groei, meer 'reuring' op de club en continuïteit van het bestaansrecht.

4. Betrek je leden bij de beslissing om nieuwe activiteiten te ondernemen

Het uitvoeren van bijvoorbeeld activiteiten voor gehandicapten in de vereniging is geen kleine stap. Breed draagvlak is belangrijk en dat begint al in de oriëntatiefase. Het ontwikkelen van draagvlak begint al bij leden de gelegenheid geven mee te denken. Laat leden dus input leveren welke resultaten moeten worden behaald en welk type mens wordt gezocht.

5. Zoek samenwerking met andere (lokale) partijen

Er zijn in de gemeente vaak meerdere partijen die zich bezighouden met activiteiten in het kader van de WMO. Vaak zijn deze activiteiten bedoeld voor bijzondere doelgroepen (gehandicapten, ouderen met een zorgbehoefte, e.d.). Gebruik kennis en ervaring van partijen die al langer met deze doelgroepen werken. Dit bespaart niet alleen veel tijd en energie, maar maakt de kwaliteit van de activiteiten vaak beter.

6. Maak duidelijke afspraken en zet deze op papier

Om teleurstellingen te voorkomen is het handig om vooraf de verwachtingen helder op te schrijven. Dit geldt voor de gewenste resultaten, maar ook voor de tijdsinvestering, de taken en de begeleiding. Sluit met de gemeente en samenwerkingspartijen een overeenkomst af waarin deze verwachtingen duidelijk en concreet worden gemaakt.

den willen sporten. Voorbeelden van succesvolle flexibele sportactiviteiten in Sportdorpen, georganiseerd door sportverenigingen: Floorball, hardlopen in groepsverband, Zumba, circuittraining, Nordic Walking, stuitbal, cursus valpreventie en zelfverdediging.

Sportclubs zijn vaak de spil van een dorp of stad. Maar veel sportclubs in kleine gemeenschappen hebben moeite om het hoofd boven water te houden. Sportdorp is ervoor bedoeld om de inwoners van deze kleine dorpskernen een goed sportaanbod te bieden.

De nieuwe samenwerkingsverbanden leiden niet alleen tot meer sport en beweging maar ook tot nieuwe sociale structuren waaruit allerlei initiatieven opbloeien. Soms binnen de sport, maar ook geregeld daarbuiten. Zo ontdekten sportdorpen dat zij echt iets kunnen betekenen voor de sociale cohesie en daarmee de leefbaarheid in een dorp.

Op dit moment zijn er maar liefst 51 Sportdorpen. Aan de spreiding is nog te zien dat het initiatief in Groningen is ontstaan. Maar ook in Limburg, Brabant en Zeeland zijn inmiddels minimaal twee sportdorpen. Hierin blijkt dat het concept vooral in krimpgebieden steeds meer begint te leven.

Afsluitend

Hiermee komt een einde aan de drieluik over de lokale transitie. Het leert ons dat de sportvereniging een minisamenleving is, die zeer geschikt is voor verschillende verbindingen met het sociale domein. De sportvereniging is een goede plek voor leren, leven, ontwikkelen, participeren en heroriënteren. Sportverenigingen kunnen hier voordeel uit halen als samenwerking met werk hoort bij de cultuur en waarden van de vereniging. Ook voor hun leden kan de vereniging meer betekenen dan alleen een plaats om te sporten. Het concept van de open club is hierbij een inspiratiebron. Een open club kenmerkt zich door een open houding bij de kartrekkers en betrokkenen bij de club. Een dergelijke club is een ontmoetingsplek waarbij eigen leden, andere regelmatige bezoekers van de club en de buurtbewoners worden uitgenodigd om te sporten en om betrokken zijn. Een open club staat voor samenwerking. Juist deze capaciteit maakt het verschil in de relatie met partners in het sociale domein. Het benutten van de maatschappelijke waarde van sport veronderstelt dat de sport zich ook maatschappelijk en open opstelt. Een hele opgave maar zeer de moeite waard, zowel voor de sportvereniging zelf als voor de samenleving.

Praktijkvoorbeelden

Avanti Wilskracht te Enschede

Avanti Wilskracht heeft ongeveer tweeduizend leden, verdeeld over zes sporten/ sportgroepen: voetbal, handbal, gymnastiek, zwemmen, een hardlooptroep en Fit & Actief voor vijftigplussers. Verder kan iedereen die dit wil tussen 8.00 en 23.00 uur gebruikmaken van de verenigingsaccommodatie. Er vinden verschillende maatschappelijke activiteiten plaats, zoals 25 leerwerkplekken voor mensen met afstand tot de arbeidsmarkt, een sportaanbod overdag en 's avonds voor leden en niet-leden, in alle leeftijdscategorieën. ROC-studenten van de opleiding Sport en Bewegen organiseren er bewegingaanbod voor verpleeghuiscliënten met dementie.

www.avantiwilskracht.nl

Sportvereniging Twello

Sportvereniging Twello is een omnivereniging, ontstaan uit de fusie van V&K en Avanti. Met meer dan 1500 leden is SV Twello een grote plattelandsvereniging. De sporten die hier worden beoefend zijn: voetbal, basketbal, volleybal, *dynamic tennis*, zaalvoetbal en vele vormen van turnen en gymnastiek. SV Twello heeft vanwege haar omvang professionele krachten in huis en drijft op een groot leger van vrijwilligers. Die zijn actief voor de leden, hun familie, bezoekende sporters, sponsors en leveranciers, de omwonenden, schoolkinderen en overige burgers van de gemeente Voorst.

SV Twello wil een groeiende en bloeiende omnisportvereniging zijn, die midden in de samenleving staat en waar iedereen welkom is. Met open blik naar en respect voor haar omgeving en de maatschappij wil zij een club zijn voor en door haar leden. Sportief plezier, sportieve prestaties en ontmoeting staan centraal. SV Twello is een ondernemende en lerende organisatie, die graag nieuwe uitdagingen aangaat. Ze streeft daarbij naar duurzaamheid en professionaliteit, en wil een omgeving bieden waar ieder lid tot zijn recht komt, maar zich bovenal geborgen en gerespecteerd weet.

